

FOLKE VIRKE

Februar - Marts - April 2019

KVINDER og demokratiudvikling

www.folkevirke.dk

»Intet demokrati uden kvinder«

Af professor Drude Dahlerup

3

»Jamen – er det overhovedet nødvendigt med kvinder?«

Af Jytte Larsen, Kvinfo

6

Investering i piger og kvinder giver bonus

Af udviklingsminister Ulla Tørnæs

10

FOLKEVIRKE

Social, kulturel og politisk oplysning

Udgivet af oplysningsbevægelsen
FOLKEVIRKE

Oplag: 1.200 . ISSN 0015-5845

**Deadline for næste nummer:
15. april 2019**

Bladet kan kun bestilles ved direkte henvendelse til:

Folkevirkes kontor

Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal
1153 København K
Tlf. 33 32 83 11
E-mail: folkevirke@folkevirke.dk
www.folkevirke.dk

Dette nummer koster i styksalg
kr. 60 + porto.

Særpris for klassesæt.

Bladabonnement kr. 210 + porto pr. år

Medlemskab kr. 400 pr. år

Beløbene kan indbetales på

Folkevirkes konto:

Reg.nr. 7031 . Kontonr. 1099538

Redaktion

Annemarie Balle (ansvarshavende)
Firkløvervej 1
2400 København NV
Tlf. 51 51 24 20

Forretningsudvalg

Formand: Annemarie Balle
Næstformænd:
Jeanne Bau-Madsen
Mona Jensen
Kasserer: Tove Hinriksen
Ulla-Brita Gregersen
Karen Hallberg
Katina A. Rasmussen
Tove Kristensen
Lene Lund
Britta Poulsen
Susanne Tarp

Tryk og layout

Aars Bogtryk & Offset, tlf. 98 62 17 11
E-mail: aarsbogtryk@aarsavis.dk
Layout: Louise Christensen
Genrefotos: www.colourbox.dk

FORENINGEN AF
DANSKE KULTUR-
TIDSSKRIFTER

Kvinder og demokratiudvikling

Danmark er et gammelt demokrati, og det at have demokratiske rettigheder som stemmeret, ret til undervisning og selv kunne bestemme over sin egen krop tages som en selvfølge.

Det er dog ikke mere end godt 100 år siden, at de danske kvinder fik stemmeret til Folketinget. Det var i 1915.

Men selv om de basale rettigheder gælder for både mænd og kvinder, så er der fortsat mange uligheder i Danmark. Man kan fx se på antallet af kvinder på ledende poster i politik og i erhvervslivet. På visse områder er ulighederne blevet mindre i de senere år, men der er stadig plads til forbedringer. Ser man mere globalt på problemstillingerne, ja så tegner der sig et noget mere broget billede. I mange af verdens fattige lande er der mange piger,

som ikke har de rettigheder og derfor heller ikke kan gøre sig gældende på lige fod med mændene.

Problemstillingerne er ikke nye, men i dette nummer af Folkevirke sættes det lange lys på, og problematikkerne perspektiveres og sættes ind i en større, historisk sammenhæng af bl.a. professor Drude Dahlerup og seniorkonsulent Jytte Larsen. De globale briller sættes også på af bl.a. udviklingsminister Ulla Tørnæs.

Drude Dahlerup holder i øvrigt festtalen ved Folkevirkes 75 års jubilæum den 2. marts over samme emne.

På gensyn til Folkevirkes 75 års jubilæum den 2. marts på Vartov!

Annemarie Balle, redaktør

INDHOLD

»Intet demokrati uden kvinder«	3
»Jamen – er det overhovedet nødvendigt med kvinder?«	6
Investering i piger og kvinder giver bonus	10
Luk kønsgabet i politik	13
»Kvindestemmer« 2019:	
Eftermiddag fyldt med indlevelse og eftertanke	16
Folkevirkes landsmøde 2019:	
Folkevirke lukker op for nye oplevelser	18
Folkevirke i Lyngby:	
På gensyn i København	19
Farverigt indblik i Den Koptiske Ortodokse Kirke	20
En bog om det givende fællesskab i Folkevirke	21
Arrangementskalender 2019	22
Folkevirke – 75 år	24

Øverste foto:

En kvindelig vælger efter at hun har stemt til Panchayatvalget i Dhenkanal-distriktet i Odisha i Indien.

Foto: UN Women/Gaganjit Singh.

Nederste foto i midten: Danske Kvinders Valgretstog, 5. juni 1915.

Foto: Det Kgl. Bibliotek og Rigsarkivet.

»Intet *demokrati* uden kvinder«

Af professor
Drude Dahlerup

Et demokrati uden kvinder?

I dagens globale debat er dette en selvmodsigelse. Ingen teoretikere, ej heller nogen politikere, vil læn- gere tale om demokrati, hvis kvin- der eller minoritetsgrupper i et land er udelukket fra stemmeretten. Men sådan har det ikke altid været. Og i øvrigt kan man stadigvæk se om- taler, hvor indførelsen af »demokrati« i Schweiz dateres til 1848, selv om kvinder først fik stemmeret i 1971. Og hvornår var det nu, demokratiet ifølge lærebøgerne blev indført som styreform i Frankrig – i midten af 1800-tallet, eller først i 1944 med kvindernes stemmeret? Og blev demokratiet indført i Danmark med junigrundloven af 1849, som det

stod i min barndoms historiebøger? Samtidig er stemmeret ikke nok. Ifølge Beijing-deklarationen fra 1995 og mange senere internationale deklara- tioner, underskrevet af de fleste lande i verden, bør de folke- valgte forsamlinger afspejle befolk- ningens sammensætning; kvinders og mænds deltagelse i beslut- ningsprocesserne på lige fod »is needed in order to strengthen demo-

cracy and promote its proper func- tioning« (Platform for Action, art. 183). Trods de mange fremskridt er kvin- der stadig underrepræsenterede på den politiske arena over hele ver- den. Kun omkring en fjerdedel af pladserne i verdens parlamenter indehaves af kvinder, og kun ca. 20 pct. af alle verdens ministre er kvin- der. Ifølge FN's nye holdbarheds- mål skal inden 2030: »Kvinder skal

Grundloven 1849, 1866,
1915 og 1953.

Foto: Rigsarkivet.

sikres fuld og *effektiv* deltagelse og lige muligheder for *lederskab* på alle niveauer af beslutningstagning inden for politik, økonomi og det offentlige liv« (SDG 5.5, de nye ord i forhold til Beijing-erklæringen er understreget her). Kvinders fortsatte underrepræsentation betyder, at der er et alvorligt *demokratisk underskud* i verden i dag.

Efterslæbs-teorien

Man må spørge, om vi trods alt ikke er på den rette vej mod fuld og lige repræsentation af kvinder (og minoriteter) i politik – mod hvad man i dag ofte benævner *paritet* (eng. *parity*)? Her står to opfattelser imod hinanden.

Ifølge den såkaldte *efterslæbs-teori* vil kvinderepræsentationen i politik stige gradvis med udviklingen. »Der er ikke grund til at være så utålmodig«, siges det ofte. Denne teori henter støtte i den stigning, der er sket i kvinders tilstedeværelse i de politiske beslutningsprocesser.

Således var kvindeandelen i verdens parlamenter i slutningen af 1990'erne omkring 10 pct., i dag 24 pct. (se de historiske tal på <http://archive.ipu.org/wmn-e/world.htm>).

En alternativ teori peger på, at mandsdominans stadig reproduces. Denne teori finder støtte i det faktum, at selv nye områder, som f.eks. IT-branchen – som jo ikke kræver særlig muskelstyrke! – overvejende har mandlige ledere, selv om vi finder fremtrædende kvindelige ledere i branchen. Også inden for politikken ser vi i mange lande stagnation eller direkte tilbageslag. Af alle parlamentsvalg afholdt i verden i 2017 steg kvinderepræsentationen i 18 tilfælde, bl.a. i Frankrig, Albanien og Kenya, i ét land stagnerede kvindeandelen, mens den faldt i 15 lande, bl.a. i Senegal, Holland og Tyskland. Følgelig blev den samlede stigning i kvinderepræsentationen under ét i verden kun yderst beskedent: fra 23.2 pct. i 2016 til 23.4 pct. i 2017. Danmark hører til de lande, hvor der tilsyneladende er indtrådt en stagnation efter mange års stigning: I 2001 var der 38.0 pct. kvinder i Folketinget, 2005: 36.9 pct., 2007: 37.3 pct., 2011: 39.1 pct. og 2015: 37.4 pct. (ud af 179). Danmark er også det eneste af de nordiske lande, som aldrig har passeret 40 pct. grænsen.

Problemet er, at der kun er ringe diskussion om kvinders underrepræsentation i politik. Det er som om ligestillingen anses for stort set opnået, når man har 30 pct. kvinder. Det er et meget uambitiøst ligestillingsbegreb, og langt fra de målsætninger, der ligger i de internationale deklamationer, vi har un-

derskrevet. Prøv at vende tallene om. Ville der ikke straks komme et maskulint oprør, hvis kvinderne havde 70 pct. af pladserne med kun 30 pct. til mændene?

Den globale udvikling

I 1990'erne var de nordiske lande og Holland alene i toppen med en kvindeandel over 30 i parlamentet. Men i dag er de gamle demokratier blevet overhalet af lande fra det globale syd. Danmark ligger nu nede på en 24. plads efter Belgien og Ecuador. Dette skyldes ikke mindst den nu udbredte brug af kønskvotering i politik, enten som frivillig partikvotering, kandidatkvotering ved lov eller reservation af en bestemt andel pladser til kvinder (og nationale minoriteter). De to første typer af kvotering garanterer ikke kvinderne valg; kravet er, at der skal være en vis andel kvinder på listerne. Reserverede pladser, derimod, sikrer et vist antal pladser til kvinder, f.eks. de 30 pct. kvinder

i de indiske lokalråd. Kvotering – *fast track politikken* – er især taget i brug i post-konflikt lande for at sikre, at hele befolkningen inkluderes i demokratiseringsprocessen. Man kan undre sig over, hvorfor kvotering er blevet så ildeset netop i Danmark, mens så mange partier i både Norge, Sverige og Island gør brug af frivillig partikvotering.

Intet demokrati uden kvinder

Kvinder behøver et forbedret demokrati, og samtidig behøves den aktive deltagelse af kvinder i demokratiseringsprocesserne over hele verden og for forbedring og vedligeholdelse af de gamle demokratier. Trods al berettiget kritik af den manglende eller ineffektive ligestillingspolitik behøver kvinder – som individer, som specifikke grupper af kvinder og som kvinder i al almindelighed – en omfordelende stat som en modvægt mod de diskriminerende effekter af markeds kræfter og uligheder og fordomme i

civilsamfundet. De optimale forudsætninger for en aktiv og effektiv ligestillingspolitik er et åbent og velfungerende demokrati, en livlig ligestillingsdebat og en normkritisk presse, åbne og inkluderende politiske partier, mange kvindelige og mange feministiske politikere af begge køn i folkevalgte organer og regeringer, foruden stærke kvindebevægelser, både i form af lobbyister og stærke kvindenetværk i fagbevægelsen og i aktive græsrodsbevægelser, som udfordrer indgroede normer og traditioner. Kvinderne behøver demokratiet, men

En alternativ teori peger på, at mandsdominans stadig reproduceres. Denne teori finder støtte i det faktum, at selv nye områder, som f.eks. IT-branchen – som jo ikke kræver særlig muskelstyrke! – overvejende har mandlige ledere, selv om vi finder fremtrædende kvindelige ledere i branchen.

Drude Dahlerup
Professor

inkluderingen af kvinder, herunder mobiliseringen omkring dette krav, kan i bedste fald i sig selv bidrage til en vitalisering af demokratiske processer, også i gamle demokratier, hvor partierne står i en tillidskrise. Det er som om, at de politiske partier har opgivet at være en kanal for medborgernes medbestemmelse ind i det politiske system, og i stedet er blevet kampagnemaskiner med det formål at maksimere deres stemmetal ved det nærmeste valg.

Det er i dag indiskutabelt, at kvinder har en plads i politik.

Traditionalisterne, som ønsker at skubbe kvinderne tilbage til hjemmet, har en håbløs sag i det moderne samfund, selv om vi ser faretruede tendenser i visse lande, også i Europa. Mange kulturelle barrierer er overvundet, men mange fortsætter, og nye er kommet til. De sociale medier har på den ene side givet kvinder øgede muligheder for tilstedeværelse i det politiske liv, særligt vigtigt i lande, hvor kvinder intimideres i det offentlige rum, men det har samtidig åbnet for en flod af »hate speech«, især mod kvindelige politikere.

Der er nok at tage fat på for kvindebevægelsen i dag.

»Jamen – er det overhovedet *nødvendigt* med kvinder?«

Kvindelige politikere som kampplads i 100 år

Af Jytte Larsen,
Kvinno

1. Kvinder og mænd har forskellige politiske interesser.
2. Ligestilling og social velfærd er særlige kvindeinteresser.
3. Målet er samme ligelige fordeling af kvinder og mænd i Folketinget som i befolkningen:

»Kun en stærk kvinderepræsentation kan forhindre love, der indebærer diskriminering. Og fremme vedtagelser, der kan føre til reel ligestilling mellem kvinder og mænd. Det drejer sig om intet mindre end det samfund, vi alle skal leve i – kvinder, mænd og børn.

(...) Vi må vælge nogen til at varetage vore synspunkter bedre, end det hidtil er gjort. (...) vi må være klar over, at vi ikke kan nøjes med

én eller to kvinder. Så kan vi ikke formidle halvdelen af befolkningens synspunkter.«

Kvindevalgretskampen 1886-1915

Spørgsmålet om kvinders nødvendighed i politik er en ikonisk arv fra den 30 år lange kvindevalgretskamp, som blev fløjtet i gang i 1886 af medstifteren af Dansk Kvinde-samfund, Mathilde Bajer, og hendes mand, venstrefolketingsmand Fredrik Bajer. Kampen udspillede sig dels i Rigsdagen (navnet på den todelte lovgivende forsamling frem til Landstingets afskaffelse i 1953), hvor højrefløjens kategoriske NEJ blokerede de årligt tilbagevendende forhandlinger, dels i den offentlige debat, som den stærkt voksende kvindebevægelse vandt med den argumentation mod mænds politiske særrettigheder, der stadig var gangbar i 1977.

Nederlaget for den kønskonservative højrefløj var så massivt, at spørgsmålet om nødvendigheden af kvinder i politik fra indgangen til 1900-tallet blev no go – selv i retorisk form. Som 1849-grundloven havde været mændenes, blev 1915-grundloven kvindernes.

Danske Kvinders Grundlovstog var højdepunktet i fejringen af grundlovsændringen, som samtlige partier stod bag. Der var også konsensus

Spørgsmålet i overskriften er retorisk. Året er 1977, da den anden feministiske bølge og FN's Internationale Kvindeår havde slået det ligestillingspolitiske vindue op på vid gab. Scenen er en af tidens hyppige folketingsvalgkampe. Og aktøren er Dansk Kvindesamfund med pjecen »Vi er halvdelen. Stem personligt på en kvinde«.

Svaret er da også et JA med store bogstaver og en treleddet argumentation:

Siden ungdomsoprøret i 1968 og de følgende årtier har der været kæmpet for kvinders rettigheder – bl.a. for ligeløn og mod stereotype opfattelser af kønsroller.

Foto: Det Kgl. Bibliotek og Rigsarkivet.

Efter mange års kamp fik de danske kvinder 5. juni 1915 stemmeret. Det blev fejret med et valgretstog igennem København. Forrest gik Dansk Kvindesamfund og deres fanebærer, Sif Obel. Foto: Det Kgl. Bibliotek og Rigsarkivet.

om, at ligestilling mellem kvinder og mænd var grundlovssikret gennem indførelse af lige og almindelig valgret. I kølvandet på grundloven skrev de konservative som det sidste parti ligestilling på programmet.

Drømmen om et kvindeparti

Gyrithe Lemche havde været Dansk Kvindesamfunds chefstrateg i valgretskampen. Under honnørordet »Lighedskravet« krævede hun i sin landsmødetale sommeren 1915 en kvinderepræsentation på 50 pct. ved det rigsdagsvalg,

alle troede var lige om døren, men som ikke kom før 1918, fordi Første Verdenskrig ingen ende ville tage. Og som om det ikke allerede var rigeligt, dobblede hun kravet op: »Og her vil jeg straks begynde med at gøre skarp Front mod den almindelig udbredte Antagelse, at Kvinde-

Nederlaget for den kønskonservative højrefløj var så massivt, at spørgsmålet om nødvendigheden af kvinder i politik fra indgangen til 1900-tallet blev no go – selv i retorisk form. Som 1849-grundloven havde været mændenes, blev 1915-grundloven kvindernes.

sagen er repræsenteret ved enhver Kvinde, som indvælges, saaledes, at enhver Kvinde er at foretrække for enhver Mand. Den største Fare for Kvindesagen ligger efter min Mening ikke deri, at vi slet ingen Kvinder faar indvalgt, eller maaske kun nogle enkelte, den ligger deri,

at vi kun faar indvalgt Kvinder, som vi ikke kan føle os repræsenterede ved, fordi de er ganske uden Forstaaelse af Kvindesagens Idé.«

Gyrithe Lemche satte med andre ord skel mellem køn og kvin-

Jytte Larsen
Kvinno

desag og pegede på feminisme som ideologisk grundlag for hendes skuffeplan om et nyt parti i Dansk Kvindesamfunds regi, som skulle sættes i værk, hvis de eksisterende partier løb fra deres ligestillingsløfter. Indtil da lød forholdsordren: »Tal aldrig derom, tænk altid derpå«. Valgresultatet tre år senere lå milevidt fra forventningerne: Ni kvinder i alt, fire i Folketinget (3 pct.), fem i Landstinget (7 pct.). Men da var det politikvindue, som kvindernes grundlov havde åbnet, allerede lukket, og idéen om et kvindeparti opgivet. I hvert fald i den form Gyrithe Lemche drømte om.

For det bar faktisk mindelse til et nyt parti, da kvinderne, ved den nye rigsdags åbning en majdag i 1918, både fremstod og blev modtaget som repræsentanter for deres

køn med kollektivt ansvar for at indfri grundlovens løfter om ligestilling.

Tilsammen stillede de med et imponerende kvindepolitisk CV:

Tillidsposter i toppen af kvindeorganisationer, kvindefagforeninger og politiske partiers kvindegrupper. Otte af de ni havde taget vejen til Rigsdagen via kommunalpolitik, som kvinder havde fået drypvis adgang til i 1910'erne:

Menighedsråd, hjælpe-kasser, vægeråd og kommunalbestyrelser.

Hvordan forvaltede de så deres position i dette spændingsfelt mellem køns- og partitilhørsforhold? Det kan en duel mellem socialdemokraten Nina Bang og Olga Knud-

sen fra Venstre give et indblik i. De er veteraner fra kvindevalgrets-kampen og tillige parti- og kommunalpolitisk skolede. Det er da også ud fra sine kommunalpolitiske erfaringer, at Nina Bang afviser, hvad hun vanen tro kalder den »borgerlige« kvindebevægelses klasseblinde drømme om et kvindeparti. For som hun sagde, når det kom til stykket, har kvindelige politikere jo »ikke dannet et stort barmhjertigt Kvindeparti, men de har delt sig efter Klasser, efter deres virkelige eller indbildte Klasseinteresser og efter deres derved bestemte sociale Syn, akkurat ligesom Mændene har gjort«. Olga Knudsen replicerede, at socialdemokratiet ikke havde ejerskab til social solidaritet og henviste til den lange tradition for kvindelig filantropi uden tilknytning til arbejderklassen. Uden selv direkte at tage stilling til kvindeparterier anholdt hun Nina Bang for at forfladige spørgsmålet og insisterede på et tværpolitisk kvindefællesskab med barmhjertighed som ledestjerne: »Og selvom vi ikke danner Kvindeparterier, har vi Ønsker om at gøre, hvad der er Ret og rigtigt over for de fortrykte«.

Nina Bang var imidlertid langt fra den antifeminisme, eftertiden har tilskrevet hende. Deres marxistiske grundholdning forhindrede hverken hende eller partifællen Helga Larsen i at dedikere sig til politisk repræsentation af de arbejderkvinder, der med Nina Bangs ord fra Landstingets talerstol »ved deres første Stemmeafgivning har sendt mig herind«.

Store Kvinderigsdag 1919

De kvindelige rigsdagsmedlemmer

fik deres ilddåb i 1919 under behandlingen af tre store reformer, der skulle fjerne de sidste rester af kønsdiskrimination i lovgivningen: Lige adgang til stillinger i den offentlige sektor, ligeløn på det offentlige arbejdsmarked og ligestilling i ægteskabet. Reformen, der havde været på vej længe, men lå på køl frem til 1919, for at kvinder kunne få medejerskab til dem både som vælgere og lovgivere. Og altså endnu en understregning af lighedstegnet mellem kvindevalgret og grundlovsfæstet ligestilling.

Nu skulle debutanterne under stor bevågenhed både i og uden for Rigsdagen vise, hvad de stod for, ikke bare i ord, men i handling. »Kvindedag i Landstinget« proklamerede Dansk Kvindesamfunds medlemsblad, da Forslag til Lov om Kvinders Adgang til Tjenestestillinger og Hverv efter endt behandling i Folketinget den 24. juni nåede frem til Landstinget med hele tre kvindelige Landstingsmænd på ordførerposter.

For så vidt som gængs tildeling af ordførerskaber og udvalgsposter efter plads i partihierarkier og anciennitet blev suspenderet, og rigsdagskvinderne som kollektiv indtog centrale poster i et omfang, der også lå langt ud over deres antal, kunne man kalde hele samlingen Store Kvinderigsdag.

Den stærke kvindeopstilling blev selvsagt mødt med applaus i kvindebevægelsen. Fra de bagerste bænke på Christiansborg, hvor de sidste rester af det gamle Højres antifeminisme var parkeret, lød lidt knubbede ord. Men som helhed betragtede Rigsdagen kvinders før-

Valgretstoget i 1915 endte på Amalienborg, hvor en deputation med repræsentanter fra kvindevalgretsorganisationerne overrakte kongen en adresse, som gav udtryk for, at kvinderne nu endelig havde fået, hvad de burde have haft ret til hele tiden.

steret som så selvfølgelig, at der opstod en tradition for, at mænd med ligestillingspolitiske ordførerskaber måtte forklare og forsvare sig. Således Ole C. Kirk (1865-1922) ved Folketingets førstebehandling af ægteskabsforslaget i maj:

»Da ingen af Partiet Venstres tre udmærkede kvindelige Repræsentanter her i Rigsdagen har Sæde i dette høje Ting, er det overladt til mig at gøre Rede for Partiets Standpunkt i denne Sag.«

Helt frem til 1990'erne beholdt kvinder denne forret til ligestillingspolitiske ordførerskaber. Herefter dukkede der mandlige ligestillingsordførere op, de første typisk mænd med etnisk minoritetsbaggrund.

De tætte bånd mellem kvindebevægelse og kvindelige politikere holdt næsten lige så længe. Det kom allerede fra 1918 til udtryk i en uformel partikvotering til Dansk Kvindesamfunds formandspost, der gik på omgang mellem de fire gamle

partier. Og fra Anden Verdenskrig i valgretskampagner som ovennævnte fra 1977.

Ligestillingspolitisk vending i 1990'erne

Baggrunden for Stem-på-en-kvinde kampagnerne var det såkaldte katastrofevalg i 1943, der med sin bundrekord i kvinderepræsentation på 1 pct. også affødte Folkevirke. Dansk Kvindesamfunds valgkampagner var i de følgende årtier en drivende kraft i en stigende kvinderepræsentation – i 1977 oppe på 17 pct. Allerede da var Dansk Kvindesamfunds storhedstid imidlertid ved at rinde ud. Medlemstallet styrtdykkede fra ca. 13.000 i 1950 til ca. 1.000 i 1990 i takt med, at staten overtog kvindebevægelsens historiske rolle som ligestillingspolitisk hovedaktør. I 1990'erne blev ligestillingsdagsordenen udvidet til at omfatte mænd, etniske og seksuelle minoritetsgrupper, handicappede osv., det, der nu kom til at

hedde kønsligestilling blev nedprioriteret og den kvindesaglige ligestillingsforståelse arkiveret.

Det var fortsat nødvendigt med kvinder i politik. Der blev stadig ført kampagne for flere kvindelige politikere. Og kvinderepræsentationen i Folketinget kravlede stadig opad mod de 40%, der er international mindstestandard for ligestilling. Men nu alene begrundet i mangfoldighedsfilosofi og omgærdet af advarsler mod at sætte karrieren over styr ved at spille kønskortet.

Hvor står vi så i dag? Forhåbentlig ved åbningen af et nyt kvindepolitisk vindue i kølvandet på Me Too bevægelsen. Det er i hvert fald bemærkelsesværdigt, at regeringen har opgivet det stop for ligestillingslovgivning, der har været håndhævet siden 2001. Og særlig justitsministerens kovending i spørgsmålet om samtykke i voldtægtssager giver anledning til at vejre feministisk morgenluft.

Investering i *piger* og *kvinder* giver bonus

Af udviklings-
minister
Ulla Tørnæs

I november mødte jeg 16-årige Rosilla Lenanyokie i en landsby i det nordlige Kenya. Rosilla var en livsglad pige. Men trods hendes store smil kunne hun fortælle en livshistorie fyldt af oplevelser, som en ung pige ikke burde have haft. Som bare 9-årig var hun blevet giftet bort til en ældre mand. I medgift fik hendes forældre sukker og nogle køer – selv blev hun omskåret om morgenen før brylluppet.

Brylluppet betød også, at Rosilla måtte stoppe sin skolegang og forlade sin familie.

Heldigvis lykkedes det stifteren af en græsrodsbevægelse i området, der arbejder for at forhindre børneægteskaber og omskæring af piger, at få ægteskabet ophævet og Rosilla væk fra den ældre mand. Rosilla kom tilbage i skolen, hvor hun klarede sig virkelig godt. Sidste

år afsluttede hun grundskolen med et karaktergennemsnit blandt de højeste i det nordlige Kenya.

Rosilla fortalte mig, at hun nu drømmer om at uddanne sig til hjernekirurg.

Det møde gjorde et stort indtryk på mig, fordi det var et eksempel på, hvor stor en forskel vi kan gøre

gennem udviklings-samarbejdet. Det nytter, når vi investerer i piger og kvinder. For ikke blot hjælper vi den enkelte pige og kvinde. Vi sætter gang i en positiv spiral, der kom-

mer hele hendes familie og lokalsamfund til gode.

Studier viser, at når piger og kvinder får adgang til bedre uddannelse og sundhed og får mulighed for at komme ud på arbejdsmarkedet, bliver de gift senere, de får færre og sundere børn og bliver aktive samfundsborgere. De kan tage fremtiden i egen hånd og har en langt større chance for at løfte sig selv og deres familier ud af fattigdom.

Ifølge et studie af konsulentvirksomheden McKinsey ville verdens økonomiske vækst (BNP) kunne stige med 25%, hvis kvinder fik samme rettigheder og muligheder på arbejdsmarkedet som mænd.

...Rosilla fortalte mig, at hun nu drømmer om at uddanne sig til hjernekirurg.

Det møde gjorde et stort indtryk på mig, fordi det var et eksempel på, hvor stor en forskel vi kan gøre gennem udviklings-samarbejdet.

Ulla Tørnæs
Udviklingsminister

SRSR en menneskeret (seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder)

Kvinder og pigers ret til at bestemme, hvem de vil have børn med, hvor mange børn de vil have, og hvornår de vil have dem, er en menneskeret, som alle burde have. Men sådan er det desværre ikke. Der er 214 millioner kvinder, der mangler adgang til ønsket prævention, og omkring hver femte pige i verden bliver giftet bort, inden de fylder 18 år og dermed frarøvet deres barndom.

For mig er kvinders og pigers rettigheder noget af det vigtigste i mit arbejde som udviklingsminister, fordi det er forudsætningen for at opnå andre muligheder og rettigheder. Desuden er det nøglen til at sikre, at befolkningstilvæksten i Afrika ikke sætter den vundne udvikling under pres.

Danmark har en stærk stemme globalt på dette område. Det gælder både i de etablerede FN-organisationer, hvor vi f.eks. er aktive i Kvindekommissionens og Befolkningssamlingens Samling og i FN's Menneskerettighedsråd. Men vi er også helt i front i bevægelsen SheDecides for kvinders ret til egen krop, som jeg var med til at starte i marts 2017. Og vi støtter Women Deliver og deres globale kampagne Deliver4Good, som Hendes Kongelige Højhed Kronprinsessen er en stærk influencer for.

Vi sætter penge bag ordene. Sidste år gav Danmark et historisk højt beløb til multilaterale SRSR-indsatser (indsatser på områderne for seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder) på 700 millioner kroner,

og i år har vi afsat 715 millioner kroner. Dermed ligger Danmark stadig i top, når det kommer til at støtte organisationer, som arbejder med piger og kvinders seksuelle og reproduktive sundhed og rettigheder.

I det danske udviklings samarbejde er arbejdet med ligestilling en tværgående prioritet. Ligestilling og kvinders rettigheder er fokus i en lang række bilaterale programmer i Danmarks prioritetslande. Bl.a. i Bangladesh, Burkina Faso og Etiopien arbejdes der på at få voldsramte kvinder psykisk og økonomisk på fode igen, og der ydes støtte til kvindelige entreprenører og til pigers og kvinders uddannelse indenfor ICT.

Taletid til Faridah

Som udviklingsminister har jeg adgang til nogle scener og til et publikum, som de millioner af kvinder, der ikke nyder godt af de basale menneskerettigheder og ligestillingsprincipper, ikke har adgang til. Derfor havde jeg inviteret én af de piger, som denne kamp handler om, med til FN's Generalforsamling i september sidste år. Jeg gav min taletid til 19-årige Faridah Nalumansi fra Uganda, som fra generalforsamlingens talerstol fortalte sin livshistorie om vold og overgreb, og om hvordan hun i dag kæmper

for pigers ret til uddannelse og til at bestemme i deres eget liv.

Det er vigtigt, at vi ikke bare taler om de piger og kvinder, der kæmper mod vold og undertrykkelse, men at vi giver dem ordet, så de med egne ord kan fortælle om de krænkelse og uligheder, de står overfor. Og det var da også tydeligt, at Faridahs fortælling gjorde et enormt indtryk på tilhørere i FN's Generalforsamling.

Fokus på kvinder og piger i humanitære kriser

I lande ramt af krige, kriser og konflikter er kvinder og piger særligt udsatte. Her skal vi gøre en særlig indsats for at forhindre voldtægter og børneægteskaber samt sikre adgang til sundhedsydelse og uddannelse. Tallene for områder plaget af krig og humanitære kriser taler deres tydelige sprog:

- Hver femte kvinde på flugt bliver udsat for vold eller misbrug.
- Piger har 2½ gange større risiko end drenge for at ende uden skolegang (kilde: UNICEF).
- 61% af den globale mødre-dødelighed sker i områder med humanitære kriser (UNFPA).

Når forældre i flygtningelejre bliver spurgt, hvad de ønsker sig mest for deres børn, svarer de stort set altid uddannelse. De ved, at uddannelse er helt afgørende for, at deres piger og unge kvinder får en reel mulighed for en fremtid. Og de har ret. Al forskning og erfaring viser, at det skaber markante resultater, herunder færre konflikter, mindre religiøs radikaliserings, større vækst i BNP, bedre sundhed og mere ligestilling,

når piger får adgang til uddannelse under humanitære kriser.

Gennem bl.a. Education Cannot Wait og UNICEF støtter Danmark pigers uddannelse i krisesituationer med 447 millioner kroner i år.

Under pres fra ligesindede

For os i Danmark er det helt naturligt, at kvinder og piger har ret til at bestemme over egen krop. Men denne menneskeret er under pres mange steder i verden – også i lande, som vi normalt har betragtet som ligesindede med fælles vær-

dier. Derfor styrker vi ikke kun indsatsen i udviklingslandene, men også i de internationale forhandlingslokaler. Og i Danmark står et enigt Folketing bag den internationale position – det er med til at give Danmark en stærk stemme internationalt.

Rosilla og Faridah

Rosilla og Faridah er to piger, der med deres egne historier kan være med til at sætte fokus på nogle af de uligheder, der eksisterer i verden. Det er stærkt, når et stort pro-

blem som manglen på rettigheder for kvinder og piger i udviklingslandene kan fortælles gennem én personlig historie.

Begge piger har berørt mig dybt. Men det berører mig endnu dybere at tænke på, at deres skæbner jo kun er to ud af millioner af pigers skæbne. Og det bekræfter mig i, at arbejdet med ligestilling og piger og kvinders rettigheder er et af de vigtigste emner at tage fat på, hvis man ønsker en mere retfærdig verden, og hvis man vil realisere de mål, verden har sat sig.

www.educationcannotwait.org

Home - educationcannotwait

HOME WHY ECW ABOUT US NEWS & MEDIA PUBLICATIONS FOR GRANTEES

Education is an inherent human right. Learn how Education Cannot Wait and its partners are working together to ensure no one is left behind in achieving our goals for universal and equitable education.

Learn More

THE CHALLENGE

75 million school-aged children and youth are in desperate need of educational support, either in danger of, or already missing out on their education. Communities highlight the importance of education during times of crises, yet education appeals receive less than 2% of humanitarian funding. The right to education is most at risk during emergencies but it is also the exact time when it is needed the most.

[Learn more about the situation >](#)

OUR RESPONSE

Education Cannot Wait is a new global fund to transform the delivery of education in emergencies - one that joins up governments, humanitarian actors and development efforts to deliver a more collaborative and rapid response to the educational needs of children and youth affected by crises. The fund aims to reach all crisis-affected children and youth with safe, free and quality education by 2030.

[How the fund works >](#)

Over alt i verden lægges der vægt på uddannelse – også til pigerne. For ikke blot hjælper man den enkelte pige og kvinde, man sætter gang i en positiv spiral, der kommer hele hendes familie og lokalsamfund til gode, lyder det fra udviklingsminister Ulla Tørnæs.

Kvinder står i kø for at benytte deres stemmeret under Panchayatvalget. Man ser en støt stigning i deltagelse af kvindelige vælgere til hvert valg. Billedet er fra landsbyen Baligarodah, Dhenkanal-distriktet i Odisha i Indien. Foto: UN Women/Gaganjit Singh.

Luk *kønsgabet* i politik

– og skab større sikkerhed for kvinder, der ønsker at være aktive i samfundsdebatterne

Af Phumzile
Mlambo-Ngcuka,
vicegeneralsekretær
i FN og general-
direktør i
UN Women

Ligestilling mellem kvinder og mænd og muligheden for at kvinder kan blive hørt og deltage i lederskab på alle beslutningstagende niveauer er på globalt niveau blevet anerkendt som en altafgørende, medvirkende

faktor til at opnå mere blomstrende og stabile samfund i 2030 agendaen for bæredygtig udvikling og de dertilhørende 17 bæredygtige verdensmål.

Kvinder vil med øget repræsentation i samfundet være bedre i stand til at tage fat på såvel nøgleproblematikker som f.eks. reproduktive rettigheder, børnepasning, ligeløn, forældreorlov og pension som bredere udviklingsproblemer som at afhjælpe fattigdom og at sikre for-

delingen af sociale ydelser. Men selvom flere kvinder end nogensinde bestrider politiske embeder og engagerer sig i politiske processer, er der stadig et tydeligt kønsgab for kvinder i politik. Mens kun 23,5% af de nationale parlamentarikere på globalt plan er kvinder, gælder det kun 6% af verdens statsoverhoveder og 6% parlamentsledere. Og i 2018 havde kun 6 ud af de 53 medlemslande i Commonwealth en kvinde som stats- eller regeringsleder.

Vold mod kvinder er stadig en af de mest alvorlige forhindringer for at opnå kvinders politiske, sociale og økonomiske rettigheder i dag.

Ét aspekt i den forbindelse er omfanget af diskriminerende lovgivning og politikker. Flere end 150 lande har stadig love, der diskriminerer kvinder. Det inkluderer familielovgivning, straffelove, love om nationalitet og lovgivning, som relaterer til arv, ejerskab og kontrol over land og andre ressourcer. Ved at kæmpe for politikker, der selvstændiggør kvinder og forhindrer og eliminerer vold mod kvinder, arbejder vi for at sikre, at flere kvinder har adgang til beslutningstagende stillinger, politisk lederskab og andre magtfulde mandater.

Krænkelser og chikane

Men vejen mod et politisk valg og mod at kunne sidde ved magten er langt fra nem, og det kan have alvorlige konsekvenser for både kvindelige vælgere og kandidater at advokere for kvinders lederskab i politik.

Kvindelige kandidater bliver i mange lande mødt med intimidering, vold og chikane, når de udfordrer status quo ved politiske valg.

Er det, fordi deres deltagelse i valg truer dominansen af mandlig magt, eller er det en form for straf for ikke at tilpasse sig de kønsroller, der er tildelt kvinder?

De folkevalgte kvinder ved, at volden og chikanen ikke stopper ved stemmeboksen. Langt fra. Online

misbrug af kvindelige politikere er udbredt, hvilket viser offentligheden et større billede af en giftig målrettet indsats på de sociale medier. Dette misbrug øges, når køn som udløsende faktor forværres af andre intersektionelle faktorer som race eller seksualitet. I 2017 blev der i en periode på seks måneder sendt 25.000 krænkende tweets til kvindelige parlamentsmedlemmer, og det engelske parlamentsmedlem Diane Abbott modtog halvdelen af dem.

Kvinder, som ønsker at benytte sig af deres ret til at stemme, kan også blive ofre for vold og intimidering, hvilket kan resultere i en drastisk reducere i antallet af kvindelige vælgere.

Phumzile Mlambo-Ngcuka Vicegeneralsekretær i FN og generaldirektør i UN Women

Hun har fremhævet den skræmmende effekt, som den slags misbrug har på kvinder – og særligt unge, mørke kvinder – som deltager i offentligheden. Uden at medregne Diane Abbott modtog mørke og asiatiske kvindelige parlamentsmedlemmer i Westminster 35% flere krænkende tweets end hvide, kvindelige parlamentsmedlemmer. Ligeledes har den tidligere premierminister i Australien, Julia Gillard, fortalt om kvinder i offentlighedens søgelys, som møder »nærmest daglige« trusler om vold eller voldtægt. Nye teknologier inden for kommunikation og sociale medier medfører nye muligheder for at

angribe kvinder. F.eks. fortæller en rapport, at det er 27 gange mere sandsynligt, at kvinder bliver krænket online end mænd. Deres historier skal tages seriøst og have konsekvenser for gerningsmændene.

Vold og trusler

Kvinder, som ønsker at benytte sig af deres ret til at stemme, kan også blive ofre for vold og intimidering, hvilket kan resultere i en drastisk reducere i antallet af kvindelige vælgere. Under valget i Kenya i

2017 kunne kvinder på tværs af det politiske spektrum berette om chikane. Under suppleringsvalget til parlamentet i Pakistans Lower Dir distrikt i 2015 var der ingen af de 53.000 stemmeberettigede kvinder, som mødte op for at stemme.

Det blev rapporteret, at de blev forhindret i at stemme af mandlige familiemedlemmer, religiøse samfund og bevæbnede mænd ved valgstederne. I lande, hvor der allerede er en lav procentdel af kvinder i politik, kan vold – eller trusler om vold – afskrække kvinder fra at gå ind i politik eller tage del i valg. Både konsekvenserne og årsagerne er meget bekymrende, og begge indikerer en cyklus af vedholdende diskrimination.

Takket være bevægelser såsom #MeToo og #TimesUp har flere og flere kvinder verden over fået mulighed for at dele deres oplevelser med vold og chikane – fra filmopta-

Irlanda Pop er borgmester i Languín, som er en kommune i Alta Verapaz i Guatemala. Hun er den eneste indfødte borgmester og én ud af 10 kvindelige borgmestre i landet. Hun blev valgt i 2015 til en fireårig periode. Hun har overlevet alvorlige, politiske angreb og fortsætter kampen mod den diskrimination, som hun oplever baseret på sit køn og identitet som indfødt. Foto: UN Women/Ryan Brown.

gelseser til politiske kontorer. De illustrerer, hvordan mediernes positive

magt kan afsløre misbrug, opbygge solidaritet og starte globale samtaler. Det er en oplevelse, som har et vigtigt potentiale til at opbygge langsigtet forandring i samarbejde med kvindemarcher verden rundt. De Forenede Nationer (FN) står også over for disse problemer, og generalsekretær António Guterres har annonceret en plan, der indeholder fem punkter, der skal sikre nultolerance over for sexuel chikane på tværs af FN-systemet. Demokrati er ikke demokratisk uden ligestilling, eller hvis kvinder i politik oplever vold og intimidering. Kvinder skal være frie for at kunne stemme, føre kampagne, bestride et politisk embede og tale åbent på vegne af deres vælgere, fri for voldelig eller toksisk gengældelse.

På globalt plan er der brug for innovative foranstaltninger, der kan fore-

bygge og modarbejde vold mod kvinder i politiske hverv. Samtidig er der fortsat brug for forskning, der kan sætte tal på problemets omfang. Ved at anerkende, at vold mod kvinder i politik er en altafgørende barriere for at lukke køns-gabet i andre forhold i vores samfund, kan vi beslutte os for at finde måder, hvorpå vi kan sikre, at kvinder kan deltage på fri, fair og sikker vis i valg og i det politiske liv i alle lande. Og med mere balancerede samfund er vi bedre i stand til at opnå fred og fremgang.

(Oversættelse: Laura Høvring Møller, UN Women).

Artiklen har været bragt i Commonwealth Heads of Government Meeting (CHOGM) Report 2018, publiceret af Henley Media Group.

Cumba Diaw, 48 år, overvandt mange kulturelle barrierer for at deltage i politik. Hun er nu den eneste kvindelige borgmester i Sagatta Djoloffkommunen i regionen Louga i Senegal. De 54 andre kommuner i regionen har alle mandlige borgmestre. Foto: UN Women/Assane Gueye.

»Kvindestemmer« 2019:

Eftermiddag fyldt med indlevelse og eftertanke

Af Annemarie Balle

Lørdag den 9. marts 2019 kl. 11.30 -16.00 arrangerer Folkevirke i samarbejde med Kvinder i Musik, Kvindelige Kunstneres Samfund og Dansk Blindesamfunds Kvinder det kunstneriske møde »Kvindestem-

mer«. Arrangementet foregår på »Hotel Cecil« i Niels Hemmingsens Gade 10, 1153 København K. Det er i år 13. gang, at »Kvindestemmer« bliver præsenteret. Det foreløbige program ser således ud – og ret til ændringer forbeholdes.

Kl. 11.30

Dørene åbnes.

Kl. 11.50

»Kvindestemmer« introduceres ved **kunsthistoriker** og **redaktør Lisbeth Tolstrup**.

Kl. 12.00

Multikulturel trio.

Sarah Yaseen (England/Pakistan), **sangskriver** og **vokalist**, **Anne Eltard** (DK), **violin**, og **Maren Hallberg** (DK), **harmonika**, er alle tre med i **Radiant Arcadia** – et band med base i Danmark, som består af kvinder med forskellig kulturel og religiøs baggrund. Til »Kvindestemmer« 2019 har de tre musikere sammensat et program med en blanding af folkemusik og sufisange.

Kl. 12.30

Forfatter Maria Giacobbe.

Maria Giacobbe voksede op på Sardinien i et stærkt antifascistisk hjem. Blev dansk gift med forfatteren Uffe Harder og flyttede til Danmark.

Hun har skrevet digte, essays, romaner, noveller og erindringsbilleder. Maria Giacobbe har gennem sin forfattervirksomhed engageret sig i bl.a. Danske Forfatteres Fond til Ytringsfrihedens Værn, i Komitéen for Palæstinensisk-Israelsk Sameksistens og i Det Danske Center for Menneskerettigheder.

Hun har bl.a. modtaget Thit Jensens Forfatterlegat i 1986 og Dansk Litteraturpris for Kvinder i 1993.

Kl. 13.00

Væver Ane Henriksen.

Ane Henriksen debuterede i 1983 på Den Frie med et stort vævet billede – »Bunker« – hvor materialet var fiskenet. Dengang var hun bosat i Hanstholm.

I 35 år har Ane Henriksen arbejdet med vævens trend og islæt og med materialet som en del af billedets udsagn.

Efter hun flyttede til København, er fortællingen fortsat med f.eks. brugte bankskjorter eller med menneskehår. Senest har hun samlet vanter – en slags byløvfald – langs cykelstierne og viklet dem ind i en vækst – »Urban Growth«.

Væver Ane Henriksen.

Kl. 13.30

Pause.

Kl. 13.45

Forfatter Iben Mondrup.

Hun fik sit gennembrud med romanen »Godhavn« (2014). Her har barnets stemme en detaljerig og sanselig fortælling, hvor det at være fremmed var et centralt tema. Romanen, der modtog DR Romanprisen 2015, foregik ligesom sin forgænger »Store Malene« (2013) i det postkoloniale Grønland, hvor Iben Mondrup selv er opvokset. I den ætsende slægtstragedie »Karensminde« (2016) følger læseren den samme komplekse familie som i »Godhavn«, og de er nu ældre og spredt ud over Danmark.

Kl. 14.20

Shtoltse Lieder/Proud Poems ved **duoen Ida&Louise**.

Shtoltse Lieder/Proud Poems – tekster af fire jiddishe digtere spillet af duoen Ida&Louise. Duoen **Louise Vase, vokal, piano** og **Ida Gillner, sopransax, vokal** har sat musik til digte af Anna Margolin, Celia Dropkin, Malka Heifetz Tussman og Kadya Molodovsky. De var især kendt for deres tekster i tiden op mod 2. Verdenskrig, en periode, hvor jiddish kultur blomstrede.

Sangene præsenteres på jiddish og engelsk og er musikalsk svøbt i en blanding af verdensmusik, klezmer, tango, jazz og 1920'er kabaretmusik.

Forfatter Iben Mondrup.

Kl. 14.50

Forfatter Emma Bess.

Emma Bess afsluttede sin uddannelse på Forfatterskolen i 2015. Hendes tid på skolen var bl.a. præget af eksperimenter med forskellige litterære genrer.

Emma Bess modtog i efteråret 2018 debutantprisen for novellesamlingen »Mødre, døtre, søstre«.

Novellerne fortæller i glimt om samhørighed og intimitet i de tætte relationer, men også om ensomhed og længsel efter hinanden.

Debutbogen, som i sin form kombinerer genkendelig hverdagsrealisme med indre monologer, udtrykker sansebeskrivelser i et poetisk billedsprog. Der er tale om et forsøg på at give plads til de følelser, som ellers er tabuiseret og skubbes væk.

Pris: 100 kr.

Billetter købes ved indgangen.

Café: Der kan købes sandwich, kage, øl, vin, vand, the og kaffe.

Yderligere info:

folkevirke@folkevirke.dk

Økonomisk støtte fra:

Statens Kunstfond

Kvindernes Bygning

Folkevirke

Kvindelige Kunstneres Samfund

Forfatter Emma Bess.

Folkevirkes landsmøde 2019:

Folkevirke lukker op for nye oplevelser

»Hvem er bange for Virginia Woolf«.

Folkevirke har valgt at holde fast i at lade det årlige **landsmøde** løbe over to dage, så der bliver tid til både fælles oplevelser og socialt samvær. Det viste sig sidste år at være en rigtig god idé. I år holdes landsmødet **onsdag den 10. og torsdag den 11. april**.

Her er det foreløbige program:

10. APRIL

Kl. 13.50

Mødes ved **Magasin du Nord Museum** på Vingårdstræde 6 og derefter **guidet rundvisning**. Maks. 25 deltagere.

Kl. 16.00

Mulighed for **kaffe i Nordens Hus** for egen regning.

Kl. 18.00

Middag på Cap Horn i Nyhavn for egen regning.

Kl. 20.00

Forpremiere i Skuespilhuset på forestillingen »Hvem er bange for Virginia Woolf« for egen regning.

11. APRIL

Kl. 9.30

Morgenkaffe og registrering på Folkevirke.

Kl. 10.00

Inspirationsoplæg om CSR for NGO'ere ved konsulent **Anne Sofie Bertelsen**.

Kl. 12.00

Frokost.

Kl. 13.30

Landsmøde.

Folkevirke håber på mange deltagere, dog kan Magasin du Nord Museum maks. huse en gruppe på 25, så her gælder først til mølleprincippet.

Folkevirke har reserveret billetter til en god teateroplevelse. Pris pr. billet **175 kr.**

Deltagelse i det øvrige arrangement med rundvisning på Magasin du Nord Museum, morgenkaffe, frokost, inspirationsoplæg og landsmøde i alt **200 kr.**

Deltagelse i landsmødet alene er gratis.

Bindende tilmelding senest den 19. marts til folkevirke@folkevirke.dk

Kort om Magasin du Nord Museum

Det var Magasin du Nord Fonden, som sikrede samlingen af Magasin artefakter, og som i 2013 stod bag åbningen af museet. Samlingen er enestående i Danmark – der kendes ingen anden detailforretning, som har bevaret så mange doku-

menter og genstande fra en så lang tidsperiode.

Samlingen består af bl.a. kjoler, sko, hatte, legetøj, uniformer, porcelæn, sølvtøj, malerier, reklamer, scrapbøger og tusindvis af fotos. Udstillingerne på museet skiftes løbende, hvorved der bliver sat fokus på forskellige perioder og afdelinger i stormagasinet historie.

I museets udstilling bliver gæsterne altid mødt af en museumsvert. Museet har 10 værter tilknyttet, og ens for dem alle er, at de har været ansat i Magasin. Værterne deler med glæde ud af deres store viden om Magasin og fortæller også gerne anekdoter fra deres tid hos stormagasinet.

Magasin du Nord Museum befinder sig i midten af det gamle middelalderlige København og lige bag Magasin ved Kongens Nytorv.

Huset på Vingårdstræde 6 gemmer på mange års historie. Stuen og kælderens i bygningen kan dateres til omkring år 1200. Kong Hans ejede bygningen omkring år 1500 og anvendte den både som vingård og møntsmedje.

Huset har siden været ejet af både gejstlige, adelige og borgere, og både Grevinde Danner og H.C. Andersen har haft deres gang i huset. Til højre for indgangsdøren i museet kan stadig ses halvdelen af den oprindelige trappe, som fører op til H. C. Andersens kammer.

Sæt kryds
i kalenderen!

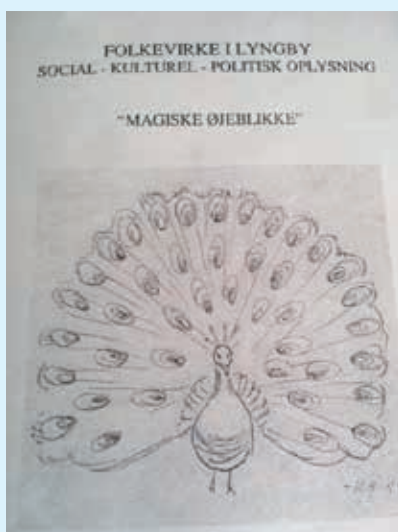
10.-11. april

Folkevirke i Lyngby:

På gensyn i København

Af kredsledere Annette Albrecht og Jeanne Bau-Madsen

Folkevirke i Lyngby har eksisteret siden 1980'erne. Kredsen blev oprettet som et supplement til Folkevirkes kreds i Virum. Her holdt man altid møder om eftermiddagen, og Lyngbykredsen ønskede at gøre det muligt for medlemmer, der var på arbejdsmarkedet, at deltage i møder arrangeret af Folkevirke. Lyngbykredsen holdt derfor møder om aftenen eller i weekenden. Møderne blev holdt på Lindegården, Sophienholm og Fuglevad Mølle – alle steder beliggende i smukke omgivelser. Kirsten Andersen var i de første mange år formand for kredsen i Lyngby. Hun er kendt af mange folkevirkere, fordi hun i perioden 1986 til 1993 desuden var formand

Tegning af påfugl. Lyngbykredsens invitationer var ofte illustreret af Kirsten Andersens små tegninger.

for landsforeningen Folkevirke og senere blev menigt medlem af forretningsudvalget.

Desværre er antallet af medlemmer i Folkevirkes Lyngbykreds faldet i de

senere år, og i bestyrelsen har vi mistet flere medlemmer, senest Lene Hjeds, som døde i efteråret 2018.

Det har været udfordrende at samle tilstrækkeligt med deltagere til møderne. Bestyrelsen har derfor truffet beslutning om at lukke Lyngbykredsen.

Det er samtidig besluttet, at alle kredsens kontakter sendes videre til Folkevirke i København, som også overtager Lyngbykredsens møder i bl.a. Dyrehaven og den meget populære operagennemgang. Disse to arrangementer har trofaste deltagere, som vi håber at se til møderne i København.

Derfor siger Lyngbykredsens bestyrelse tak for mange hyggelige stunder i Lyngby – og på gensyn i København!

FOLKE VIRKE Social, kulturel og politisk oplysning

Smag på livet!

Folkevirke er et forum, hvor vi gennem dialogen søger at sprænge rammerne for egne og andres forståelser og billeder af virkeligheden.

Vi lever i et multikulturelt samfund, hvor værdisæt, trosretninger, politiske overbevisninger og holdninger kan være forskellige fra vore egne. Gennem dialog og samtale kan vi blive klogere på os selv, vores egen hverdag – og på andre og deres hverdag!

Folkevirke har spot på og arbejder på tværs af alle skel – sociale, kulturelle, politiske, geografiske, religiøse og aldersmæssige og ønsker en forpligtende, åben og fordomsfri dialog.

Folkevirkes formål er at bringe nyt initiativ til oplysningsarbejdet. Man ønsker at fremme en aktiv dialog og derved give deltagerne et bedre fundament for at deltage engageret i den demokratiske proces.

Folkevirke har kredse flere steder, og de planlægger aktiviteter lokalt, mens Folkevirkes kontor i København planlægger større møder i samarbejde med interesserede, som brænder for en god idé.

Brug Folkevirke til:

- ✓ At få inspiration og ny viden i de 4 årlige temablade!
- ✓ At deltage i debatter og vidensdeling i studiekredse!
- ✓ At deltage i rejser og studieture i ind- og udland!
- ✓ At deltage i generationstræf!
- ✓ At dyrke interesser og udvide din horisont igennem workshops og rundbordsdebatter!
- ✓ At blive klogere på dig selv og verden!
- ✓ At møde mennesker med andre holdninger og anden baggrund!

Årligt kontingent: 400 kr.

Du kan læse nærmere om Folkevirke på www.folkevirke.dk

Farverigt *indblik* i Den Koptiske Ortodokse Kirke

Folkevirke holdt sit indsigtfulde julemøde onsdag den 28. november

Af Jeanne Bau-Madsen

Atter i år havde Folkevirke inviteret til julemøde med gløgg og småkager på Folkevirkes kontor. Vi havde i år inviteret medlemmer fra Den Koptiske Ortodokse Kirke til at komme og fortælle om deres tro og om, hvordan de holder jul.

Der kom en præst, Father Mousa Abdalla, og tre medlemmer fra menigheden – Marina Mikhailova, som er kirkens talsmand, en ung mand, der er studerende på DTU og en kvinde, der arbejder som læge på Slagelse Sygehus.

Den unge mand havde forberedt en PowerPoint gennemgang. Han fortalte, at *Den Koptiske Ortodokse Menighed* i Danmark snart kan fejre 50-års jubilæum. Menigheden, der her i Danmark har omkring 400 med-

lemmer, blev oprettet af ægyptiske indvandrere i 1970 og fik navnet Sankt Maria & Sankt Markus. I 1996 købte den danske menighed den tidligere katolske trækirke på Køgevej i Tåstrup, der siden har gennemgået en omfattende renovering. Kirken er en del af Det Koptiske Ortodokse Stift, Skandinavien, i regi af hans Hellighed Biskop Abakir, som er bosiddende i Sverige.

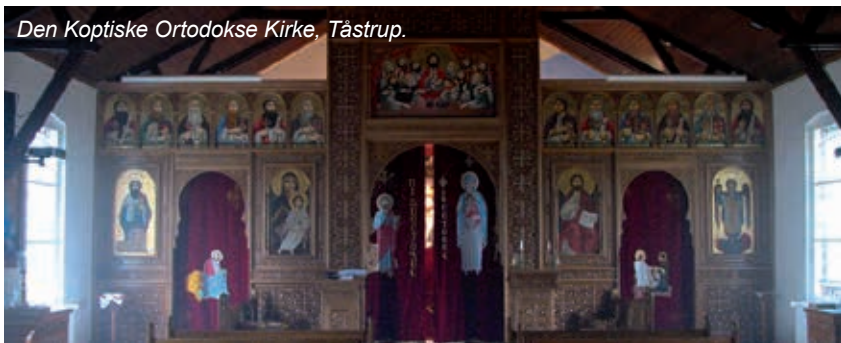
I århundrede efter Kristi fødsel skrev Markus eller Sct. Mark, som vores koptiske gæster kaldte ham, den koptiske bibel. Han bragte den fra Libyen til Alexandria i Ægypten. Kopternes kalender starter år 248 A.D. og er en solkalender, som stammer fra faraonerne. Det koptiske sprog stammer også fra faraonerne og skrives med græske bogstaver. Sproget tales ikke i dag, men er bevaret i de kirkelige skrifter. Musik er en del af gudstjenesten. Den stammer fra det gamle Ægypten og blev først nedskrevet i 1930'erne.

Den koptiske tro bredte sig sydpå i Afrika til bl.a. Etiopien, som var en del af den ægyptisk-koptiske kirke indtil 1959, hvor Etiopien fik sin egen patriark (pave). I dag er der koptiske menigheder og klostre over hele verden. Kopterne holder jul samme dag som den ortodokse kirke. Op til jul den 7. januar holder kopterne 43 dages faste. Det vil sige, at de spiser som veganere. Julen fejres så med mange kødretter. Da repræsentanterne fra den koptiske menighed gæstede Folkevirke, nøjedes de dog med et glas vand! Det var en hyggelig og lærerig eftermiddag. Det er blevet aftalt, at Folkevirke vil besøge kirken i Tåstrup i løbet af 2019.

Det koptiske sprog

Det koptiske sprog er det sidste trin af det gamle ægyptiske, der blev skrevet med hieroglyffer og senere med hieratisk og demotisk skrift frem til vores tidsregning. Selve udtrykket KOPT er et kunstord hentet fra det arabiske ord qibt, der gengiver hovedstavelserne i det græske ord aiggyptios. Koptisk betyder altså ægyptisk og betegner det ægyptiske sprog, som man fra det 2. årh. e. Kr. begyndte at skrive med græske bogstaver suppleret med syv demotiske for lyde, som det græske alfabet ikke kunne gengive.

Den Koptiske Ortodokse Kirke, Tåstrup.

En bog om det givende fællesskab i Folkevirke

Af Annemarie Balle

»Folkevirke 75 år«

Redigeret af Annemarie Balle

Forlaget Himmerland

96 sider

Pris: 150 kr.

Folkevirke udgiver i forbindelse med sit 75 års jubilæum den 2. marts 2019 et spændende jubilæumsskrift.

Med bogen »Folkevirke 75 år« får læseren et tankevækkende indblik i det folkeoplysende arbejde, som netop i disse år står over for en revitalisering.

En række skribenter giver deres bud på, hvordan folkeoplysningen kan være en af de vigtige trædesten for at blive en mere engageret samfundsborger.

Folkevirke, som blev stiftet den 2. marts 1944, har gennem 75 år haft udgangspunkt i tidligere kultur- og kirkeminister Bodil Kochs ønsker om aktive samfundsborgere. Fokus har ligget inden for de sociale, kulturelle og politiske områder – vel at mærke på tværs af alle de skel og grænser, som mange ofte støder på.

Folkevirke har på mange måder grebet aktiviteterne utraditionelt an og har derved også kunnet engagere børn og voksne i givende fællesskaber, som de ellers ikke havde været en del af.

Folkevirke har haft betydning for mange brugere – og har stadig en vigtig rolle at spille på den folkeoplysende scene.

Det sættes der fokus på i denne jubilæumsbog. Der bringes punktnedslag i Folkevirkes historie samt peges på, hvordan Folkevirke også i de kommende år kan fastholde sin position som central spiller inden for folkeoplysningen.

Desuden fortæller en række folkevirkebrugere om deres oplevelser og personlige udvikling, som de

Bodil Koch.

har fået ved at være en del af Folkevirkes netværk.

Det er disse aktiviteter og holdninger til fællesskab og inklusion, man kan læse om i denne bog.

Blandt skribenterne er kulturminister Mette Bock, tidligere kulturminister Marianne Jelved, tidligere undervisningsminister Bertel Haarder, professor Drude Dahlerup, dialogdebattør Özlem Cekic og Bitten Damgaard.

Det er billedkunstneren Grete Balle, som står bag bogens forside – et maleri, som har titlen »Portal«.

Selv siger Grete Balle om sit valg af motiv, at for hende står Folkevirke for åbenhed – rummelighed og udadrettethed.

»Det er et sted med gode aktiviteter – foredrag og møder rundt om i landet – samt adgang til fine artikler. Alle dele med stor vægt på det kulturelle.

Jeg har kaldt billedet på forsiden af jubilæumsbogen for »Portalen«.

Portal betyder egentlig dør – indgang til noget eller udgang til en anden verden.

Et fint symbol på Folkevirkes ånd«.

Landet over tilrettelægger Folkevirke møder, foredragsrækker, studiekredse, temamøder, kurser og lejre, hvor alle kan deltage

Ved redaktionens slutning
forelå der oplysninger
om disse arrangementer.

Mere detaljerede oplysninger kan fås
ved henvendelse til
Folkevirkes kontor,
Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal,
1153 København K,
telefon 33 32 83 11
(bedst tirsdage mellem kl. 9 og 16)
eller folkevirke@folkevirke.dk

Folkevirkes møder former sig som
åbne debatter om aktuelle emner,
hvor deltagerne som regel
tager udgangspunkt i et oplæg.
Folkevirkes møder er åbne
for alle interesserede!

REGION HOVEDSTADEN

BORNHOLM

Kontakt:

Marianne Kofod Pedersen,
Svanekevej 32, 3740 Svaneke
Tlf. 56 49 21 65

KØBENHAVN

»På Folkevirke«

Niels Hemmingsens Gade 10,
1153 København K.

Kontakt:

Folkevirke,
Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal,
1153 København K. eller
Jeanne Bau-Madsen
Tlf. 45 85 65 92
folkevirke@folkevirke.dk

Folkevirkes Litteraturkreds i København

Mødestedet er Folkevirke,
Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal,
1153 København K.
Tlf. 33 32 83 11

Debatmøderne foregår på torsdage kl. 12.00-14.30.

Datoer og bøger er aftalt
af studiekredsen.

7. marts

Sara Omar: »Dødevaskeren«.

4. april

Ida Jessen: »Telefon«.

2. maj

Audur Ava Ölofsdottir: »Svaner bliver
ikke skilt«.

Gennemgang går på skift.

Følgende er aftalt:

7. marts: Stella Larsen.

4. april: Bodil Kampmann.

2. maj: Ruth Bech.

Der betales kontingent for hele
sæsonen ved kursusstart
(efterår og forår) i alt kr. 600.

Litteraturkredsen har eksisteret i flere
år, og der kommer hele tiden nye
medlemmer. Men der er plads til flere,
som har lyst til at engagere sig i en
levende og vedkommende debat.

Kontakt:

Britta Poulsen
Tlf. 46 36 56 32

FOLKEVIRKE KØBENHAVN

Kontakt:

Formand Jeanne Bau-Madsen
Tlf. 21 27 62 19

KØBENHAVNS VESTEGN

Vestegnens Litteraturkreds

Møderne holdes den sidste tirsdag
i hver måned.

Med mindre andet er nævnt,
så holdes alle møder i

Glostrup Fritidscenter, mødelokale 2.

26. februar

Bogen »Dræb ikke en sangfugl«
af Harper Lee.

Fremlægges af: Gurli Søby.

Dagens digt: Anne Birthe Kyed.

26. marts

Bogen »Godhavn« af Iben Mondrup.

Fremlægges af: Ellen Kristiansen.

Dagens digt: Hanne Lamberts.

30. april

Bogen »Gift« af Tove Ditlevsen.

Fremlægges af: Hanne Lamberts.

Velkommen til tirsdage fra
kl. 14.00-17.00 i Glostrup Fritids-
center, mødelokale 2.

Tilmelding og kontakt:

Formand Ellen Kristiansen,
Vegavænget 11, 2620 Albertslund
Tlf. 43 64 62 07

Næstformand Ingelise Olsen
Suppleant/revisor Anne Birthe Kyed

REGION NORDJYLLAND

FOLKEVIRKE VESTHIMMERLAND

Alle arrangementer foregår på
Farsø Hotel kl. 14.00-16.15,

hvis ikke andet er nævnt.

Entré og kaffe med kage – 90 kr.

18. februar

Cand.theol., kirke- og organisations-
konsulent Birgitte Nørgaard Warming,
Hellerup: »Danmissions fattigdoms-
bekæmpelse i Afrika, Asien og
Mellemøsten«.

Derefter generalforsamling.

Til dette arrangement er der gratis
entré samt gratis servering af kaffe og
kage.

4. marts

Foredragsholder Mogens Poulsen:
»Fra københavnerdreng til økologisk
landmand«.

Foredrag om et integrationsprojekt
med paralleller til vore dages integra-
tion og assimilation.

Kontakt:

Formand:

Tove Kristensen,
Hans Egedes Vej 120, 9600 Aars
Tlf. 20 87 64 12

Tove.kristensen2@skolekom.dk

Næstformand:

Else Thirup, Aars

Tlf. 23 25 28 17

Sekretær:

Lone Nørgaard,
Svoldrupvej 122, Vognsild, 9600 Aars
Tlf. 98 65 82 57

pelonor122@gmail.com

Bestyrelsesmedlemmer:

Margrethe Dam Hansen, Farsø

Tlf. 41 59 33 34

Ellen Kahr Thomsen, Blære

Tlf. 98 66 62 05

Suppleanter:

Mona Jensen, kasserer,

Aalborgvej 4, Hornum, 9600 Aars

Tlf. 22 40 29 58

Mona22402958@gmail.com

Iris Brink Hansen, Risgårde

Tlf. 98 63 60 42

Vesthimmerlands

Litteraturkreds

Sted: Akademi ved
Dronning Ingrid Hallerne, Farsø.

Alle møder starter kl. 14.00,

med mindre andet oplyses.

Alle er velkomne!

Kontakt:

Jette Høyer, studiekredsleder

Tlf. 25 39 97 96

Inger Olsen

Tlf. 98 63 34 34

REGION MIDTJYLLAND

HERNING

Møder holdes i Kirkehuset ved Herning
Kirke, Østre Kirkevej 1, Herning.

De holdes hver anden mandag

kl. 14.00-16.00.

Der er adgang en halv time før. I løbet af mødet holdes der en kaffepause på ca. et kvarter, så man kan nyde sin medbragte kaffe. Der er også mulighed for at købe kaffe.

18. februar

Besøg på Herning Folkeblad. Chefredaktør Vibeke Larsen viser rundt og fortæller om avisen.

4. marts

Generalforsamling.

18. marts

Rejseforedrag om Kenya.

Johan Johansen fortæller om landet og befolkningen og også om sin to ugers rejse derned – suppleret med billeder og plancher.

13. maj

Udflugt. Program følger.

Medlemskontingent for hele sæsonen er kr. 200,00. Hvert møde koster kr. 40,00 for medlemmer og kr. 61,00 for ikke-medlemmer. Satserne er også gældende for pensionister.

Bestyrelse:

Mona Haven Jensen

Tlf. 97 12 17 45

Jutta Jørgensen

Tlf. 97 26 80 18

Tove Katstrup

Tlf. 40 70 90 51

Lene Lund

Tlf. 97 12 98 82

Henny Jeppesen

Tlf. 30 29 46 75

HOLSTEBRO

Kontakt:

Karen Margrethe Madsen

Tlf. 97 41 40 92

» REGION SYDDANMARK

ODENSE

Litteratur- og samtalekreds

Kontakt:

Ida Hansen

Tlf. 66 11 23 71

» REGION SJÆLLAND

ROSKILDE

Møderne holdes tirsdage kl. 14.00 i Roskilde Biblioteks foredragssal. Kaffe/te og kage i pausen er inkluderet i årskontingentet. Vi mødes hver gang kl. 14.00-16.30.

26. februar

Tove Ditlevsens biografi og bøger v/ Karen Syberg.

19. marts

»Håbet« og »Peters kærlighed« af Mich Vraa v/ Sigrith Thielsen.

9. april

»Arv og Miljø« af Vigdis Hjorth v/ Britta Poulsen.

Gæster er velkomne.

Gæstebetaling 75 kr.

– dog 100 kr., når foredragsholderen kommer udefra.

Årskontingent er 650 kr. til Nordea.

Reg. nr. 2280

Konto nr.: 6888-996-409

(dog 500 kr. for medlemmer af Folkevirke i København).

Bestyrelse:

Annette Molin, formand

Tlf. 22 41 85 98

annette.molin9@gmail.com

Britta Poulsen, næstformand

Tlf. 23 46 45 95

britta.poulsen@privat.dk

Bente Ørum, kasserer

Tlf. 21 82 16 11

benteorum@gmail.com

Birthe Schultz, sekretær

Tlf. 40 61 50 23

brth.schultz@gmail.com

Kirsten Rudfeld, bestyrelsesmedlem

Tlf. 29 61 28 81

rudfeld@webspeed.dk

Hanne Molin, suppleant

Tlf. 40 63 31 28

juulmolin@gmail.com

ØLSTED

Litteraturstudiekreds

Vi mødes hver 6. uge og planlægger fra gang til gang.

Kontakt:

Lis Timmermann,

Hermelinvej 9, 3310 Ølsted

» UDLAND

GRØNLAND

Folkevirke i Nuuk

Kontakt:

Rebekka Olsvig,

Jens Kreutzmann Aqq 30,

postboks 575,

3900 Nuuk, Grønland

Folkevirke - 75 år

Folkevirke markerer det store jubilæum med et flot arrangement på Vartov

Den 2. marts 2019 er det **75 år** siden, at Folkevirke blev stiftet. De 75 år på den folkeoplysende scene skal markeres med et brag af en **fest**.

Det er en stor dag, som Folkevirke denne dag kan markere.

I 75 år har Folkevirke på mange måder været nyskabende inden for folkeoplysningen. Folkevirke har været med til at give kvinderne en bedre platform at tage stilling ud fra og også været med til at give kvinderne en langt mere synlig plads i samfundsdebatterne. Folkevirke har i mange år ramt præcist de behov, som mange

kvinder stod med, og har desuden kunnet udvikle aktiviteter og kurser, som opfyldte behovene.

Det har været alt lige fra talerkurser, kurser om nationaløkonomi samt en lang række studiekredsforløb over ugelange lejre for mødre og børn og lejre for bedste-forældre og børnebørn til rullende studiekredse til bl.a. Frankrig og Grønland.

Alt det skal markeres den 2. marts på **Vartov**.

Desuden vil Folkevirke udgive en **jubilæumsbog**, som på kalejdoskopisk vis vil fortælle om Folkevirkes mange aktiviteter,

gøre status over Folkevirkes betydning samt pege på visioner for Folkevirkes udvikling i de kommende årtier.

Folkevirke har allerede så småt taget hul på forberedelserne ved at få udarbejdet en ny folder samt en plakat, som tager afsæt i 75 års jubilæet.

Både foldere og plakater kan rekvireres på Folkevirkes kontor, så alle folkevirkebrugere landet over kan få et større kendskab til Folkevirke og – forhåbentlig – også sætte kryds i kalenderen den 2. marts, så de kan deltage i den festlige dag.

Det foreløbige program for den 2. marts ser således ud:

Kl. 11.00-

11.30: Ankomst til festsalen på Vartov.

Kl. 11.30: Velkomsttale v/ formand Annemarie Balle samt præsentation af jubilæumsskrift.

Kl. 12.00-

13.15: Frokost og socialt samvær med sange fra et Folkevirke-sanghæfte.

Kl. 13.30: Folkevirkes »Svanesalme« opføres af komponisten og sangskriveren selv – Pia Raug.

Kl. 14.00: Festtale v/ Drude Dahlerup.

Efter festtalen er ordet frit, og der er bl.a. åbent for andre taler fra folkevirkebrugere.

Kl. 15.45: Kaffe/the og Folkevirke-lagkage.

Kl. 16.00: Musik ved Henriette Nederby og Søren Killerich. De tager udgangspunkt i brevvekslingen mellem Carl Nielsen og hustruen Anne Marie Carl Nielsen.

Kl. 17.00: Tak for i dag – farveltale v/ formand Annemarie Balle.

Folkevirke har søgt om tilskud til arrangementet og udgivelsen af jubilæumsskriftet. Derfor er det blevet muligt at holde deltagerbetaling på kr. 350 inklusive et eksemplar af det smukke jubilæumsskrift. Tilmelding senest den 15. februar – der skal indsættes deltagerbetaling på Folkevirkes konto samtidig med tilmeldingen. **Beløbet indsættes i Sydbank på konto: Reg.nr. 7031. Kontonr. 1099538.**